

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
**SİVİL TOPLUMLA
İ L İ Ş K İ L E R**
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

“Bu proje T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından desteklenmektedir.”

Bu makale Anayasa Hukukçuları Derneği tarafından gerçekleştirilen “Cumhuriyet’in 100. Yılında Demokrasi Hafızasının Oluşturulması Projesi” kapsamında kaleme alınmıştır.

Av. Mehmet Alagöz

15 TEMMUZ DARBE YARGILAMALARI

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 27 Mayıs 1960, 12 Eylül 1980 gibi askeri darbeleri, 12 Mart 1971 ve 27 Nisan e-muhtırası gibi pek **çok muhtıraları**, 28 Şubat 1997 gibi bir Post-Modern Darbesini yaşamış, ancak darbecilerle gerçek anlamda hesaplaşmamış bir ülke iken 15 Temmuz 2016 hain darbe girişimi sonrasında ilk kez gerçek anlamda darbe yargılamaları yapılmaya başlanmıştır. Geçmişte darbecilerin ülke yönetimini ele geçirmesiyle “**darbecilerin yargıladığı**” bir ülkeden “**darbecilerin yargılandığı**” bir ülkeye dönüşmeyi kahraman şehitlerimize ve şanlı, direnişçi gazilerimize borçlu olduğumuzu her zaman hatırlamalıyız. Ben öncelikle başta 15 Temmuz şehitlerimiz ve gazilerimiz olmak üzere tüm kahraman vatan evlatlarını hayırla ve minnetle yad ediyor, tüm şehitlerimize Allah’tan rahmet, gazilerimize hayırlı ve sağlıklı **ömürler diliyorum**.

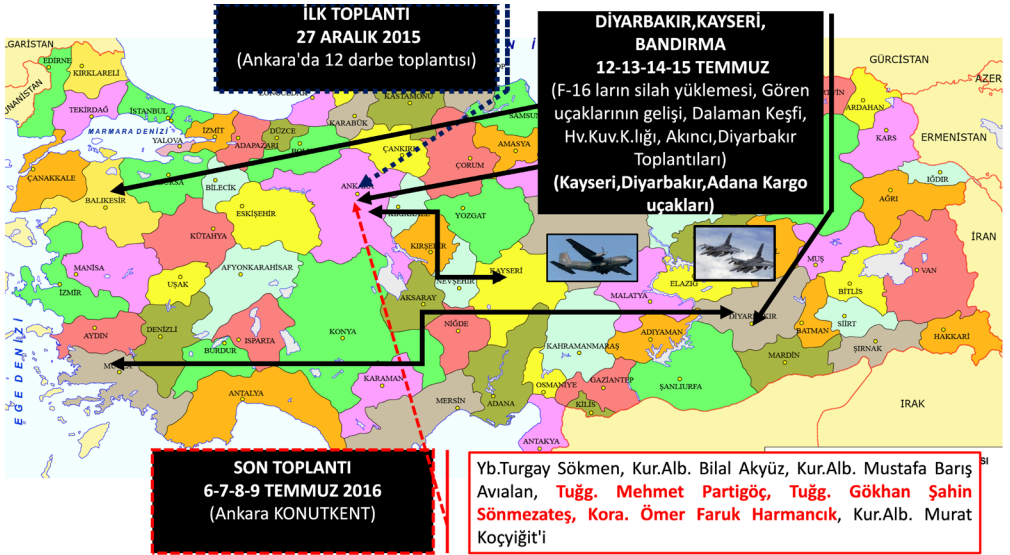
15 Temmuz hain darbe girişiminden hemen sonra vatan nöbeti tutan vatandaşlarımızı, soruşturmalar ve yargılamalar süresince ciddi emek veren polis, jandarma, savcı, hakim, adliye personeli ile en başından itibaren şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin vekilliğini onurla ve şerefle yapan avukat arkadaşlarımızı saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Terörist başı Fethullah Gülen’in başını çektiği Fethullahçı Terör Örgütü /Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY), 15 Temmuz 2016 tarihinde darbe teşebbüsünde bulunarak, millî ve manevî değerlerimizi yok etmek, ülkemizi dış güçlerin işgaline açık hale getirmek amacıyla, meşru hükümeti devirerek kendi hain emelleri doğrultusunda tüm Türkiye’yi hedef almıştır. Bu hain darbe girişiminde Marmaris’te 2, İstanbul’da 99 ve Ankara’da 150 kişi olmak üzere toplamda 251 kişi şehit olmuş, 2 binden fazla vatandaşımız yaralanmış ve gazi olmuştur. Bu saldırı başta Sayın Cumhurbaşkanımız ve Hükümetimiz olmak üzere milletimizin cesur direnişi ile durdurulmuştur. 15 Temmuz hain darbe girişimine teşebbüs eden teröristlerin yargılanmalarına hızlıca başlanmıştır, darbeci hainlerin hukuk önünde adil bir şekilde yargılanıp en ağır cezaları almaları için gönüllü hukuk insanlarının büyük özverisi ile yargılama süreçleri yürütülmüştür.

15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında FETÖ/PDY örgütü mensuplarına yönelik soruşturmalar sonucu açılan **Terör Örgütü Yargılamaları** ile **Fiili Darbe Yargılamalarını** karıştırmamak gerekir. FETÖ/PDY mensuplarına yönelik olarak TCK 314. Madde kapsamındaki “*Örgüt Yöneticiliği, Örgüt Üyeliği, Örgüte Yardım etme*” suçlarına ilişkin açılan davalar “**Terör Örgütü Davaları**” olup 15 Temmuz darbe girişimine fiilen katılarak TCK 309. Maddesindeki “*Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu*

düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs etmek”, TCK 311. Maddesindeki “Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs etmek”, TCK 312. Maddesindeki “Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etmek” suçlaması ile açılan davalar ise “**Fiili Darbe Davaları**” olup kısaca “**15 Temmuz Davaları**” veya “**Darbe Davaları**” denilince 15 Temmuz hain darbe girişimi nedeniyle açılan fiili darbe davaları anlaşılmalıdır.

15 Temmuz darbesine hazırlık faaliyetleri ve toplantılar:

Bugün gelinen noktada darbe teşebbüsünü planlayan, katılan, aktif eylemlerin içerisinde bulunmak üzere kışlalardan çıkan örgüt mensupları ile illegal yöntemlerle kamu imkanlarını örgüt lehine kullanarak suç işleyen örgüt mensupları hakkında ilk derece Mahkemelerindeki yargılamaların büyük bir kısmı tamamlanmıştır. İstinaf ve Yargıtay süreçleri ise devam etmekte olup tüm yargılama aşamaları şehit yakınları, gaziler ve milletimiz adına yakından takip edilmektedir. Yargıtay aşamasında görülen bazı dosyalar ise usul yönünden bozularak ilk derece mahkemelerinde yeniden görülmektedir.

15 Temmuz hain darbe girişimi sonrasında ülkemizde 57 ilde darbe yargılamaları başlamıştır. Darbe yargılamalarının en çok olduğu illerimiz Ankara ve İstanbul olup darbe yargılamalarının yapıldığı diğer iller; Kars, Mardin, Ağrı, Gaziantep, Zonguldak, Diyarbakır,

Çanakkale, Tunceli, Van, Kırklareli, Konya, Giresun, Erzurum, Trabzon, Bursa, Kocaeli, Isparta, Karabük, Samsun, Adana, Osmaniye, Batman, Siirt, Muş, Hakkari, Iğdır, Gümüşhane, Elazığ, Adıyaman, Şanlıurfa, Erzincan, Ordu, Amasya, Bartın, Balıkesir, İzmir, Denizli, Muğla, Edirne, Tekirdağ, Uşak, Sakarya, Düzce, Bolu, Eskişehir, Kastamonu, Sinop, Kırkkale, Kırşehir, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Bayburt, ve Şırnak'tır.

15 Temmuz Şehit ve Gazilerimizin illere göre dağılımı ise şöyledir:

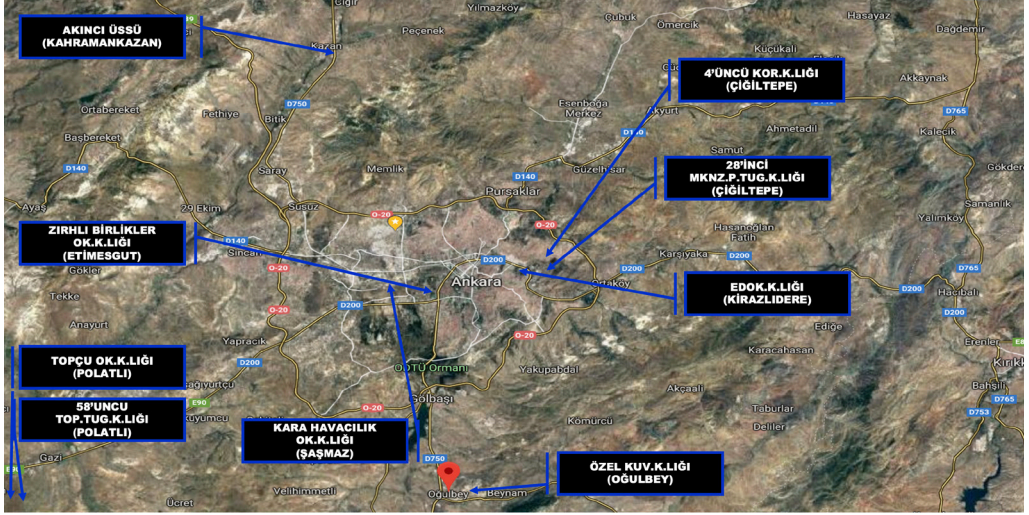
15 TEMMUZ ŞEHİT VE GAZİLERİMİZ

SIRA	OLAY YERİ	ŞEHİT SAYISI	GAZİ SAYISI
1	Ankara	150	1.504
2	İstanbul	99	1.181
3	Muğla	2	2
4	Sakarya	-	6
5	Eskişehir	-	3
6	Trabzon	-	2
7	Malatya	-	1
8	İzmir	-	1
9	Gaziantep	-	1
10	Kırklareli	-	1
	TOPLAM:	251	2722

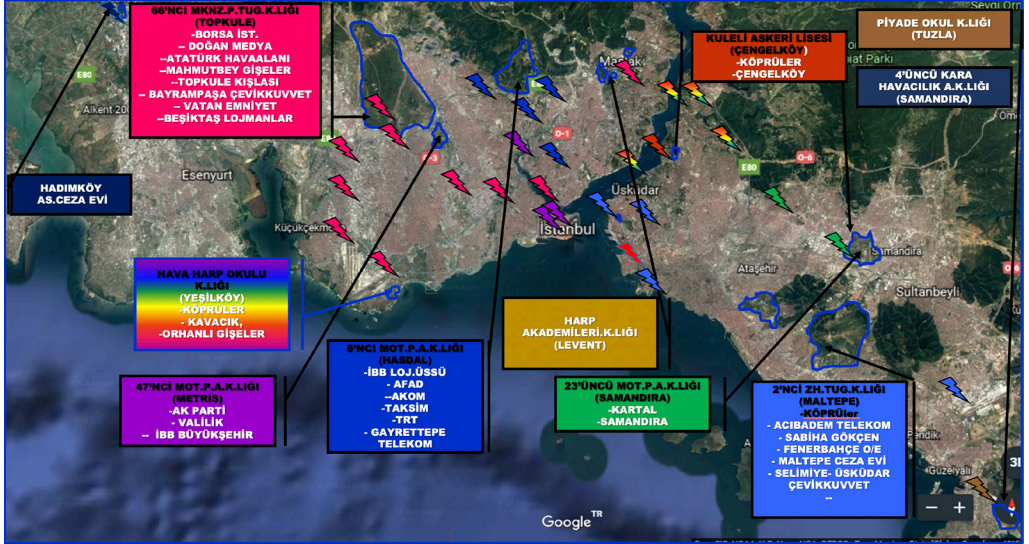
Türkiye genelinde toplam 289 fiili darbe davası görülmüştür. Mahkemelerce yapılan tefrikler, istinaf ve Yargıtay aşamalarındaki kısmi bozulmalar sonrasında dava sayısı 300'ü aşmış durumdadır. Başlangıçta açılan 289 fiili darbe davasından 275'i ilk derece mahkemelerinde karara bağlanmış olup 14 dava halen derdest olup yargılamalar devam etmektedir.

289 fiili darbe davasından Ankara ilinde 57, İstanbul ilinde 56 darbe davası bulunmakta olup kalan 176 davadaki yargılamalar ise 55 farklı ilimizde görülmektedir.

15 Temmuz gecesi Ankara ilindeki askeri hareketlilik :

15 Temmuz gecesi İstanbul ilindeki askeri hareketlilik :

Darbe teşebbüsünde bulunanlar tarafından 15 Temmuz 2016 tarihinde 27 farklı noktadan saldırı yapılan İstanbul ilinde şehit ve yakınlarımızın bulunduğu ilk derece mahkemele-
rindeki davaların tamamında ilk kararlar verilmiş, istinaf ve Yargıtay süreçleri ise devam
etmektedir. Ancak firari sanıklar veya eksiklikler nedeniyle tefrik edilen davalar ve kısmi
bozmalarla ilgili 15 dava halen İstanbul ilinde görülmeye devam etmektedir.

Darbe Yargılamalarının Genel Durumu

289 fiili darbe davasından 14 dava ilk derece mahkemesinde derdest olup 10 tanesi de gerekçeli karar aşamasındadır. 56 dava İstinaf aşamasında, 155'i ise Yargıtay aşamasındadır. 54 dava ise tüm aşamalardan geçerek kesinleşmiş durumdadır.

Türkiye genelinde ilk derece mahkemelerince karar verilen 275 fiili darbe davasında toplam 7.376 kişi hakkında karar verilmiş olup ;

1.315 sanığa ağırlaştırılmış müebbet,
1.217 sanığa müebbet,
1.598 sanığa 1 yıl 2 ay ile 20 yıl arasında değişen sürelerde süreli hapis cezası,
2.692 sanığa beraat,
554 sanığa ise ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir.

Beraat eden sanıkların çoğunluğu er ve erbaş olup general düzeyinde 20 sanık hakkında da beraat kararı verilmiştir. Sanıkların rütbeleri ve konumlarına bakılmaksızın verilen Beraat ve ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar sanıklara toptancı şekilde suçlu gözüyle bakılmadığının ve torba yargılama yapılmadığının bir göstergesidir.

Ayrıca hakkında aynı suçlamalar bulunan sanıklardan bir kısmı hakkında mahkumiyet kararı verilmekte iken bir kısmı ceza almamaktadır. Bu ve benzer hususlar da sanıkların her birinin eylemlerinin tek tek değerlendirilmeye çalışıldığını, lehine ve aleyhine olan delillere göre konumunun ve hukuki durumunun vasıflandırıldığını göstermektedir. Ayrıca istinaf ve Yargıtay aşamasında da bazı sanıkların konumunun yeniden değerlendirilmesi gerekçesiyle sanık lehine bozmalar olabilmektedir. Özellikle Yargıtay kararlarında pek çok sanığın konumu ilk derece ve istinaf mahkemelerince Anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs eden ("darbeci") iken, sanıkların eylemlerinin ve konumlarının yeniden değerlendirilerek Anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs edenlere "Yardım eden" olarak vasıflandırılması ve cezalarında indirim yapılması gerektiği yönündeki bozma kararlarına Yerel Mahkemeler de uymakta, müebbet hapis cezası alan sanıkların cezaları süreli hapis cezasına dönüşmektedir. Bu durum Yüksek yargıda da sanıklara önyargılı yaklaşılmadığını ve olması gerektiği gibi her bir sanığın eylemlerinin tek tek değerlendirilmeye çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Yargılanan sanıklardan 130'u general olup, bu generallerin 72'si ağırlaştırılmış müebbet, 20'si müebbet, 18'i süreli hapis cezası olmak üzere 110 general hakkında mahkumiyet kararı verilmiş, 20 general hakkında ise rütbelere ve haklarındaki suçlamalara bakılmaksızın hukuki durumları gözetilerek beraat kararı verilmiştir. Korgeneral seviyesinde beraat eden sanıklar bulunmaktadır. İlk derece Mahkemesince müebbet hapis cezası verilen bir korgeneral hakkında istinaf mahkemesi bozma kararı vererek beraat kararı vermiş, Yargıtay ise beraat kararını bozarak darbeye yardım eden suçlu ile cezalandırılması gerektiği yönünde karar vermiştir. (Metin İyidil kararı) Bu davada verilen kararlar bir yandan çok ciddi bir çelişki gibi değerlendirilebileceği gibi hakimlerin sanıkla ilgili aynı eylemi birbirlerinden farklı şekilde yorumlayabildikleri ve farklı hukuki nitelendirmede bulabildikleri sonucunu da göstermektedir.

Yargılanan subaylardan 900'ü ağırlaştırılmış müebbet, 429'u müebbet, 689'ı süreli hapis cezası almış, 408 subay ise beraat etmiştir.

Yargılanan askeri öğrencilerden 61'i ağırlaştırılmış müebbet, 352'si müebbet, 30'u süreli hapis cezası almış, 90 askeri öğrenci hakkında beraat kararı verilmiştir.

Zorunlu askerlik hizmeti görevi nedeniyle vatani görevini ifa eden erlerle ilgili yargılamalarda şu husus göze çarpmaktadır. Yargılanan erlerin 1.184'ü Beraat etmiş, 43 er süreli hapis cezası almış iken 91 er müebbet, 12 er ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almıştır. Sanıkların 15 Temmuz gecesi yaptıkları ve karıştırdıkları eylemler yargılamalarda lehlerine ve aleyhlerine değerlendirmelere sebep olabilmektedir.

Darbe yargılamalarında masumların ayıklanması, suçlu olanların ise en sert şekilde cezalandırılması arzusu ve çabası hem sosyal hem de hukuksal bir görev olup Mahkemelerde de bu ayıklama çabasının bulunması, her sanığın eyleminin ayrı ayrı ortaya konulması müdahil avukatları olarak sanıldığı için aksine bizleri de memnun etmektedir. Müdahil avukatlar tarafından ilk derece yargılamalarında başından sonuna kadar takip edilen süreçler, tüm yasal yollara müracaat edilerek İstinaf ve Temyiz aşamaları da takip edilerek kararların kesinleşmesine kadar takip edilmektedir, bundan sonra da takip edilecektir.

Türkiye'de bir daha darbe girişimlerinin yaşanmaması, darbeye yeltenenlerin cezasız kalmaması ve verilebilecek en ağır cezaya çarptırılmaları için yargılamaların her aşamasının hem taraflarca hem de kamuoyu tarafından sıkı takip edilmesi, gerekli dikkat, özen ve hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

15 Temmuz Darbe Davaları Platformu 250 civarında müdahil avukatla beraber yargılama aşamalarını başından itibaren takip ettiği gibi bundan sonraki süreçleri de sonuna kadar takip edecektir. Şunu unutmamalıyız ki Milletimiz 15 Temmuz gecesi vatanına sahip çıktı. Biz hukukçular da milletimizin davasına ve hukukuna sahip çıkmalı, darbecilerle ve darbeci zihniyetlerle mücadele etmeli, darbeleri doğuran koşulları ortadan kaldırmalı, bir daha 15 Temmuz benzeri bir darbe girişiminin ortaya çıkmaması için var gücümüzle çalışmalı, adaletli bir sistem kurup hukuku ve hukuk devletini güçlendirmeliyiz.

15 Temmuz Direnişimizi ve Şehitlerimizi Unutmayalım, Unutturmayalım.